

АКАДЕМИЈА ЗА НАЦИОНАЛНУ БЕЗБЕДНОСТ
ЈАВНО ПРЕДУЗЕЋЕ *СЛУЖБЕНИ ГЛАСНИК*

Библиотека
Уџбеници и монографије

Издавачи

Академија за националну безбедност
Јавно предузеће „Службени гласник“

За издаваче

Проф. др Драган Симеуновић, в. д. директора
Проф. др Радош Љушић, в. д. директора

Рецензенти

Др Небојша Родић, професор
Проф. др Љубомир Стајић
Проф. др Драган Р. Симић
Проф. др Драган Симеуновић
Проф. др Радомир Милашиновић

Дизајн

Иван Јоцић

Лектура и коректура

Горан Ивановић
Наташа Лазић
Радмила Цветичанин

Техничко уређење

Миодраг Панић

Др Радојица Лазић

КОНТРОЛА СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ У СРБИЈИ

Београд
2014. године

САДРЖАЈ

ПРЕДГОВОР	11
-----------------	----

УВОД

1. О ДЕМОКРАТСКОЈ И ЦИВИЛНОЈ КОНТРОЛИ СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ	13
2. НАЦИОНАЛНА БЕЗБЕДНОСТ И СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ	18
3. ОДРЕЂЕЊЕ И ЗНАЧЕЊЕ ПОЈМА: „КОНТРОЛА“ И „НАДЗОР“	21
4. ИСТОРИЈСКИ АСПЕКТ КОНТРОЛЕ СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ	25
5. НАЈЗНАЧАЈНИЈА МЕЂУНАРОДНА ДОКУМЕНТА КОЈА СЕ ОДНОСЕ НА ДЕМОКРАТСКУ И ЦИВИЛНУ КОНТРОЛУ СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ	28
6. НАЧЕЛА ДЕМОКРАТСКЕ И ЦИВИЛНЕ КОНТРОЛЕ СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ	32
7. АМБИЈЕНТ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ РЕФОРМИ У СРБИЈИ	35

Први део

РАЗВОЈ СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ У БИВШОЈ ЈУГОСЛАВИЈИ И СРБИЈИ

Прво поглавље

ИСТОРИЈСКИ РАЗВОЈ СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ НА ПРОСТОРУ БИВШЕ СФРЈ – ВРСТЕ И ОБЛИЦИ КОНТРОЛЕ

1. ОДРЕЂЕЊЕ ПОЈМА „СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ“	41
2. ВРСТЕ СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ У СРБИЈИ	43
3. РАЗВОЈ СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ У СРБИЈИ	44
3.1. Од Првог српског устанка до Првог светског рата	44
3.2. Период између два светска рата	47
3.3. Период током Другог светског рата	47
3.4. Период од 1945. до 1966. године	48
3.5. Период од Брионског пленума до 1992. године	49
3.6. Период након конституисања СРЈ, од 1992. до 2002. године	51
3.7. Период од 2002. до 2007. године	53
4. ВРСТЕ И ОБЛИЦИ КОНТРОЛЕ СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ БИВШЕ СФРЈ	54

Друго поглавље

СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ

1. БЕЗБЕДНОСНО-ИНФОРМАТИВНА АГЕНЦИЈА (БИА)	59
1.1. Надлежности, овлашћења и обавезе БИА	59
1.1.1. Овлашћења БИА	60
1.1.2. Обавезе БИА	61
1.2. Организациона структура БИА	61
1.3. Припадници БИА	63
1.4. Послови у надлежности директора	64
1.5. Буџет БИА	65
1.6. Документациони фондови БИА	65
1.7. Приступ информацијама и јавност рада БИА	66
1.8. Прописи који ограничавају јавност рада БИА	67
2. ВОЈНОБЕЗБЕДНОСНА АГЕНЦИЈА (ВБА)	69
2.1. Надлежности ВБА	69
2.2. Организациона структура ВБА	69
2.3. Области деловања ВБА	70
2.4. Овлашћења припадника ВБА	72
2.5. Посебни поступци и мере које примењује ВБА	73
3. ВОЈНООБАВЕШТАЈНА АГЕНЦИЈА (ВОА)	76
3.1. Надлежности ВОА	76
3.2. Организациона структура ВОА	77
3.3. Послови и задаци ВОА	78
3.4. Начин обављања послова ВОА	80
3.5. Војнодипломатске мисије и изасланства	81
3.6. Руковођење у ВБА и ВОА	83
3.7. Припадници ВБА и ВОА	84
4. ПОЛИЦИЈСКА ОВЛАШЋЕЊА СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ	84
5. СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ И ОТВАРАЊЕ ДОСИЈЕА	86
6. МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ	88

Други део

КОНТРОЛА И НАДЗОР КОЈУ СПРОВОДИ ЗАКОНОДАВНА ВЛАСТ

1. ПАРЛАМЕНТ – НАДЛЕЖНОСТИ НАД СЛУЖБАМА БЕЗБЕДНОСТИ	95
1.1. Народна скупштина Републике Србије	97
1.1.1. Инструменти контроле извршне власти	100
1.1.2. Битни предуслови за контролу служби безбедности	101
1.1.3. Контрола буџета	103
1.1.4. Формирање парламентарног одбора	104

1.1.4.1. Контролна и надзорна тела и службе безбедности	105
1.1.4.2. Парламентарна тела у другим државама	
1.1.5. Неопходни услови за скупштинску контролу	110
1.1.5.1. Правни оквир	111
1.1.5.2. Оспособљеност за вршење контроле	111
1.1.5.3. Политичка воља	112
1.1.6. Одбор за контролу служби безбедности	114
1.1.6.1. Надлежности Одбора за контролу служби безбедности	114
1.1.6.2. Извештавање Одбора	116
1.1.6.3. Непосредни надзор	117
1.1.6.4. Обавеза чувања тајне	120
1.1.7. Законска (не)утемељеност различитих облика контроле	121
1.2. Други одбори Народне скупштине у контроли служби безбедности	124
1.3. Проблеми контроле	126

Трећи део

ИЗВРШНА ВЛАСТ И КОНТРОЛА СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ

1. КОНТРОЛА КОЈУ СПРОВОДИ ИЗВРШНА ВЛАСТ	131
1.1. Заштитни механизми од злоупотреба извршне власти	133
1.2. Надлежности Владе над службама безбедности	134
2. ПРЕДСЕДНИК РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ	135
3. САВЕТ ЗА НАЦИОНАЛНУ БЕЗБЕДНОСТ	138
3.1. Положај Савета у другим државама	139
3.1.1. Савет као уставна категорија	140
3.1.2. Савет образован председничким декретом	141
3.1.3. Савет образован посебним законом	141
3.1.4. Модел сличан Савету	141
3.2. Положај Савета у националном законодавству	142
3.3. Надлежности Савета за националну безбедност Републике Србије	144
3.4. Састав Савета за националну безбедност	145
3.5. Секретар Савета	146
3.6. Начин рада Савета	146
3.7. Биро за координацију рада служби безбедности	147
3.8. Канцеларија Савета за националну безбедност и заштиту тајних података	148
3.8.1. Размена података са страним државама	148
3.8.2. Надзорна улога Министарства правде	150
3.9. Контроверзе везане за рад Савета за националну безбедност	153

Четврти део
КОНТРОЛА И НАДЗОР КОЈУ СПРОВОДЕ
СУДСКЕ ВЛАСТИ

1. СУДСКА ВЛАСТ – НАДЛЕЖНОСТИ НАД СЛУЖБАМА БЕЗБЕДНОСТИ	159
1.1. Контрола законитости и заштита појединачних права	160
1.2. Заштита људских права – после 11. септембра	163
2. ОГРАНИЧАВАЊЕ УСТАВНИХ И ЉУДСКИХ ПРАВА И СЛОБОДА	166
3. ПОСЕБНА ОВЛАШЋЕЊА КОЈИМА СЕ НАРУШАВАЈУ ЉУДСКА ПРАВА И СЛОБОДЕ	167
4. ЕВРОПСКИ СУД ЗА ЉУДСКА ПРАВА И ЗАШТИТУ ПРАВА НА ПРИВАТНОСТ	168
5. ЗАКОНСКИ ОСНОВ ЗА КОНТРОЛУ КОЈУ СПРОВОДЕ СУДСКЕ ВЛАСТИ	170
6. ОСНОВ ЗА ПРИМЕНУ ПОСЕБНИХ ПОСТУПАКА И МЕРА, ОДНОСНО ПОСЕБНИХ МЕРА	174
6.1. Посебни поступци и мере (Посебне доказне радње) на основу ЗКП	177
6.2. Кривична дела у надлежности служби безбедности	180
7. ПРИМЕНА ПОСЕБНИХ ПОСТУПАКА И МЕРА, ОДНОСНО ПОСЕБНИХ МЕРА НА ОСНОВУ ЗАКОНА О СЛУЖБАМА БЕЗБЕДНОСТИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ	184
7.1. БИА – основ за примену посебних мера	187
7.2. ВБА – основ за примену посебних поступака и мера	191
7.3. Спорне одредбе закона о БИА и ВБА, које се односе на примену посебних мера, односно посебних поступака и мера	192
8. ПРИМЕНА ПОСЕБНИХ ПОСТУПАКА И МЕРА, ОДНОСНО ПОСЕБНИХ МЕРА И ЗАШТИТА ПОДАТАКА О ЛИЧНОСТИ	197
9. ОСНОВ ЗА ЗАШТИТУ И ПОШТОВАЊЕ ПРИВАТНОСТИ КОМУНИКАЦИЈА	198
10. АНАЛИЗА ПРИМЕНЕ ПОСЕБНИХ ПОСТУПАКА И МЕРА, ОДНОСНО ПОСЕБНИХ МЕРА У ДРУГИМ ДРЖАВАМА	202

Пети део
КОНТРОЛА КОЈУ СПРОВОДЕ НЕЗАВИСНЕ
ДРЖАВНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ

1. НЕЗАВИСНЕ ДРЖАВНЕ ИНСТИТУЦИЈЕ И СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ	211
--	-----

1.1. Заштитник грађана (омбудсман)	213
1.1.1. Надлежности Заштитника грађана	216
1.1.2. Заштитник грађана и контрола служби безбедности	218
1.2. Повереник за информације од јавног значаја и заштиту података о личности	221
1.2.1. Остваривање права на приступ информацијама од јавног значаја	223
1.2.2. Поступак пред органима јавне власти	225
1.2.3. Право жалбе	227
1.2.4. Надлежности Повереника за информације од јавног значаја и заштиту података о личности	228
1.2.5. Повереник и контрола служби безбедности	229
1.3. Државна ревизорска институција (ДРИ)	231
1.3.1. Надлежности Државне ревизорске институције	233
1.3.2. Организација и састав ДРИ	234

Шести део

КОНТРОЛА КОЈУ ОСТВАРУЈУ ИНСТИТУЦИЈЕ ЦИВИЛНОГ ДРУШТВА И ЈАВНОСТ

1. ИНСТИТУЦИЈЕ ЦИВИЛНОГ ДРУШТВА И ЈАВНОСТ И СЛУЖБЕ БЕЗБЕДНОСТИ	239
2. ГРАЂАНИ И ЈАВНОСТ	240
3. (НЕ)ОПРАВДАНИ ЗАХТЕВИ ИЛИ ПОТРЕБА ЗА ТРАНСПАРЕНТНОШЋУ	242
4. УЛОГА МЕДИЈА	246
5. ЦИВИЛНО ДРУШТВО	247
6. ОРГАНИЗАЦИЈЕ ЦИВИЛНОГ ДРУШТВА У СРБИЈИ	250

Седми део

УНУТРАШЊА КОНТРОЛА У СЛУЖБАМА БЕЗБЕДНОСТИ

1. ЗНАЧАЈ УНУТРАШЊЕ КОНТРОЛЕ СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ	259
2. ПОШТОВАЊЕ ЗАКОНИТОСТИ У РАДУ ПРИПАДНИКА СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ	261
3. УНУТРАШЊА КОНТРОЛА У БИА	264
Унутрашња буџетска контрола и ревизија у БИА	265
4. УНУТРАШЊА КОНТРОЛА ВОЈНИХ СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ	266
Генерални инспектор	267

5. ДИСЦИПЛИНСКА ОДГОВОРНОСТ	
ПРИПАДНИКА СЛУЖБИ БЕЗБЕДНОСТИ	270
5.1. Дисциплинска одговорност припадника БИА	271
5.2. Дисциплинска одговорност припадника ВБА и ВОА	272
СПИСАК ЛИТЕРАТУРЕ	275
РЕГИСТАР ПОЈМОВА	291
РЕЦЕНЗИЈЕ	297